

27 Η ορολογία της αμερικανικής ακροδεξιάς και η μεταφορά της στην ελληνική πραγματικότητα

Βαλεντίνη Καλφαδοπούλου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί μέρος εν εξελίξει διδακτορικής έρευνας που αφορά στη ρητορική της αμερικανικής και της ελληνικής ακροδεξιάς. Η ανακοίνωση αυτή περιλαμβάνει τις πρώτες ενδείξεις για την υπογράμμιση τόσο της ιδεολογίας του έργου του William Luther Pierce «The Turner Diaries», το οποίο θεωρείται η βίβλος όσων ανήκουν στον χώρο της αμερικανικής ακροδεξιάς, όσο και της ιδεολογικής έντασης της μετάφρασής του. Αποσκοπεί στην ανάδειξη της μεταφοράς ιδεολογίας μέσω της μετάφρασης και κατά πόσο διατηρείται η ένταση του αρχικού μηνύματος μετά τη μεταφορά του σε άλλη γλώσσα.

Alt-right terminology and its transfer to the Greek reality

Valentini Kalfadopolou

ABSTRACT

This paper is part of an ongoing PhD research on the rhetoric of the American and Greek alt-right movements. The paper describes indicators of the ideology undertones of William Luther Pierce's book «The Turner Diaries», which is considered the US alt-right bible. Its aim is to show how ideology is conveyed in its translation into Greek and whether the strength of the original message is maintained in another language.

0 Εισαγωγή

Γλώσσα και Ιδεολογία είναι έννοιες στενά συνδεδεμένες, ειδικά όταν αναφερόμαστε σε οργανώσεις και πολιτικά κόμματα που ανήκουν στον χώρο του εθνικισμού και της ακροδεξιάς. Σύμφωνα με τον Norman Fairclough (1989), «η ιδεολογία είναι αδιάκοπα παρούσα στη γλώσσα». Όμως, συχνά, οι ερευνητές χρησιμοποιούν διαφορετικές λέξεις στις αναφορές τους για τον χώρο της ακροδεξιάς/εθνικισμού. Έτσι, στη βιβλιογραφία, συναντούμε αναφορές στην «ακροδεξιά» (alt-right ή extreme right) και στη «ριζοσπαστική ακροδεξιά» (radical right). Ο Hainsworth (2008) ισχυρίζεται ότι ο όρος «ριζοσπαστική ακροδεξιά» (radical right) χρησιμοποιείται κυρίως από συγγραφείς στις Ηνωμένες Πολιτείες και ότι οι δύο λέξεις είναι ταυτόσημες εννοιολογικά. Για εκείνον, η χρήση του ενός ή του άλλου όρου απλά καταδεικνύει

την ακαδημαϊκή «καταγωγή» του συγγραφέα/ομιλητή. Αντιθέτως, ο Baker (2000) διατυπώνει την άποψη ότι υπάρχει διαφορά στο ότι τα ριζοσπαστικά ακροδεξιά κόμματα δείχνουν να αποδέχονται τη δημοκρατία και προσπαθούν να προβάλουν ότι δεν θέλουν να την ανατρέψουν.

Στο δίπολο αυτό, οι Robert Hodge και Gunther Kress (1993) έρχονται να υπογραμμίσουν ότι η ιδεολογία, η οποία «προϋποθέτει μία συστηματικά οργανωμένη αναπαράσταση της πραγματικότητας», περιλαμβάνει και την έννοια της επιλογής: «κάθε αναπαράσταση μέσω της γλώσσας προϋποθέτει επιλογή». Έτσι, έχουμε πλέον μια τριγωνική σχέση Ιδεολογία – Γλώσσα – Επιλογή.

Σε μια προσπάθεια για τη διερεύνηση του εάν υπάρχει διαχωρισμός στη χρήση των δύο προαναφερόμενων όρων, έγινε, στις αρχές Σεπτεμβρίου 2021, μια αναζήτηση, με χρήση της μηχανής αναζήτησης Google¹. Για τα Ελληνικά, οι συγγραφείς φαίνεται να προτιμούν τη χρήση της λέξης «ακροδεξιά». Τα αποτελέσματα είχαν ως εξής: α) «άκρα δεξιά» – 187.000 αποτελέσματα, β) «ακροδεξιά» – 424.000 αποτελέσματα, και, γ) «ριζοσπαστική δεξιά» – 14.200 αποτελέσματα. Η πλέον περιοριστική αναζήτηση με τις λέξεις-κλειδιά «ριζοσπαστική ακροδεξιά» έδωσε μόνο 435 αποτελέσματα. Ειδικότερα, στα αποτελέσματα της αναζήτησης με «ριζοσπαστική δεξιά» οι λέξεις που παρατηρήθηκε ότι βρίσκονταν πλησιέστερα σε αυτόν τον όρο ήταν οι λέξεις «συντηρητισμός» και «λαϊκιστικός».

Για τη συνέχεια, σε όλη την ανακοίνωση, οι αναφορές μας θα γίνονται χρησιμοποιώντας τον όρο *ακροδεξιά*.

1 Τα Ημερολόγια Τέρνερ

1.1 Βιβλίο

1.1.1 Αγγλική έκδοση

Το βιβλίο «The Turner Diaries» γράφτηκε από τον William Luther Pierce, χρησιμοποιώντας το ψευδώνυμο Andrew Macdonald. Ο Pierce ήταν ο ηγέτης της οργάνωσης National Alliance, ενός ακροδεξιού/νεοναζιστικού μορφώματος στις ΗΠΑ. Το βιβλίο εκδόθηκε στο περιοδικό της National Alliance «Attack!» από το 1975 έως το 1978, σαν ημερολόγιο, δηλαδή σε μορφή επεισοδίων, με ένα κεφάλαιο ανά τεύχος. Το 1978 ο Pierce αποφασίζει την έκδοση όλων των κεφαλαίων σε μορφή βιβλίου και την ίδια χρονιά οι εκδόσεις National Vanguard Books

¹ Η αναζήτηση για τους όρους αυτούς έγινε με χρήση εισαγωγικών, ώστε τα αποτελέσματα να περιλαμβάνουν κείμενα με ακριβώς αυτές τις λέξεις.

αναλαμβάνουν την εκτύπωση και διάθεσή του στην αγορά. Από την αρχική έκδοση του 1978 έως το 1995 είχαν εκδοθεί 200.000 αντίγραφα, ενώ ως το 2000 κυκλοφόρησαν 500.000 επιπλέον. Με την έλευση του 21^{ου} αιώνα το βιβλίο περνάει στο διαδίκτυο με ελεύθερη πρόσβαση για το κοινό, μέσω του Internet Archive, αλλά και άλλων ιστοτόπων.

Ως αφηγητής αναφέρεται ο Earl Turner, ηλεκτρολόγος μηχανικός, και το βιβλίο περιγράφει την κατάσταση της κοινωνίας στις ΗΠΑ πριν την έναρξη της αποκαλούμενης «Νέας Εποχής»: μια κοινωνία όπου καταπιέζονται οι λευκοί πολίτες της, με μια ομάδα πολιτών (αποκαλούμενη η «Οργάνωση») να κάνει ανταρτοπόλεμο κατά του συστήματος του οποίου τις θέσεις εξουσίας έχουν μόνο Μαύροι και Εβραίοι. Στις σελίδες του βιβλίου ξεδιπλώνεται η πορεία του Turner από απλό μέλος της «Οργάνωσης» σε μέλος του «Τάγματος», μιας ελίτ υποομάδας, η οποία μάχεται με πολιτική τρομοκρατία το «Σύστημα» (την κυβέρνηση).

1.1.2 Ελληνική έκδοση

Η μετάφραση του βιβλίου στα Ελληνικά έγινε τον Ιούνιο του 2002 και δεν φέρει όνομα μεταφραστή/τριας, ούτε επιμελητή/τριας. Στις πρώτες σελίδες αναγράφεται η ημερομηνία έκδοσης και ως εκδοτικός οίκος η Λόγχη, ένας εκδοτικός οίκος που ειδικεύεται στη στρατιωτική ή «απαγορευμένη», όπως την αποκαλεί, στρατιωτική ιστορία². Το βιβλίο δεν περιλαμβάνεται πλέον στον επίσημο κατάλογο των εκδόσεών τους και, σε τηλεφωνική επικοινωνία, δεν μπορούσαν να παράσχουν στοιχεία σχετικά με τον όγκο των αντιτύπων που είχαν εκδοθεί ή στοιχεία σχετικά με τον/την μεταφραστή/τρια. Το βιβλίο μπορεί να βρεθεί σε έντυπη μορφή μόνο σε βιβλιοπωλεία με μεταχειρισμένα βιβλία, υπάρχει όμως στο διαδίκτυο σε ψηφιακή μορφή μορφότυπου PDF.

2 Σύγκριση εκδόσεων – Ερευνητικό ερώτημα

Για την ανάλυση των δύο εκδόσεων των «Ημερολογίων» (The Turner Diaries), αναζητήθηκαν οι λέξεις που μεταφέρουν τα βασικά ιδεολογικά στοιχεία της ιστορίας, και διερευνήθηκε το πώς – και αν – η μετάφραση μεταβάλλει την ένταση του ιδεολογικού μηνύματος του βιβλίου.

Ήταν εξ αρχής αναμενόμενο ότι το κείμενο στα Αγγλικά, αλλά και η ελληνική έκδοσή του, θα ήταν ιδεολογικά φορτισμένα κείμενα. Η έρευνα ξεκίνησε με τις λέξεις που είχαν τη μεγαλύτερη συχνότητα και για τον λόγο αυτόν θεωρήθηκαν χαρακτηριστικές για το κείμενο. Αυτές ήταν οι λέξεις *nation*, *government*, *police*, *black*, *white*, *system*, *race*, *organization*, όπως φαίνεται ακολούθως:

² Πηγή: <https://logxi.com/to-vivliopoleio/> [Πρόσβαση: Αύγουστος 2021]

αποτέλεσμα αυτής της διεργασίας αποθηκεύτηκε ως ρηj (project) και εξάχθηκε σε μορφότυπο μεταφραστικής μνήμης (TMX). Τέλος, τα αρχεία εισάχθηκαν στην πλατφόρμα Sketch Engine⁵, ώστε να δημιουργηθούν τρία σώματα κειμένων, ένα για την έκδοση στα Αγγλικά, ένα για τα Ελληνικά και ένα παράλληλο σώμα κειμένων. Επιπλέον, η πλατφόρμα Sketch Engine χρησιμοποιήθηκε για τις αναζητήσεις των συγκεκριμένων λέξεων, για στοίχιση ώστε να διερευνηθούν άλλα περικειμενικά στοιχεία και για οπτικοποιήσεις των γραμματικοσυντακτικών τους σχέσεων.

4 Ευρήματα

Για τον συγγραφέα των «Ημερολογίων» η κυβέρνηση είναι κάτι το εικονικό, κάτι που υπάρχει λόγω της νομοθεσίας, ενώ αυτό που πραγματικά κυβερνά είναι το «Σύστημα». Για τον λόγο αυτόν, όπου χρησιμοποιεί τη λέξη *government* τη χρησιμοποιεί με πεζά γράμματα. Η ίδια τακτική ακολουθείται και στην ελληνική μετάφραση. Αντίθετα, η λέξη *organization* χρησιμοποιείται παντού με κεφαλαίο και αποτελεί πάντα αναφορά στην ομάδα αυτή που, κατά τον αφηγητή, πραγματικά διοικεί τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η αγγλική έκδοση, επίσης, περιλαμβάνει στοιχεία που δεν βρίσκουμε να διατηρούνται στην ελληνική. Για παράδειγμα, η αγγλική έκδοση διατηρεί κεφαλαίο το πρώτο γράμμα για τις λέξεις *Black*, *White* όταν αυτές αναφέρονται σε φυλή (και όχι ως απλοί επιθετικοί προσδιορισμοί), ενώ η ελληνική έκδοση διατηρεί το κεφαλαίο μόνο για τη λέξη *Λευκός*. Όταν ο αφηγητής μιλάει για μίξη φυλών με βάση τους Λευκούς, χρησιμοποιεί «εξευγενισμένους» χαρακτηρισμούς, όπως *non-white*, *half-white* ενώ αντίστοιχα στους Μαύρους αναφέρεται με αρκωτικούς όρους, όπως *mongrel* και *mestizo*. Ενώ για τους Μαύρους χρησιμοποιεί τον όρο *troops* («στρατιώτες» στη μετάφραση), στους Λευκούς αναφέρεται με τον όρο *servicemen* (που έχει εσφαλμένα μεταφραστεί ως «εν υπηρεσία» και «υπάλληλος»). Αντίστοιχα, τα ρήματα που χρησιμοποιεί, όπως *rape*, *wound*, *fight*, έχουν αρνητική χροιά.

Σχετικά με τον όρο *race* (φυλή), τα ρήματα στα οποία η λέξη είναι είτε υποκείμενο είτε αντικείμενο φέρουν ιδιαίτερη αξιολογική βαρύτητα (*serve*, *hate*, *purge*, *betray* κ.λπ.). Αντίθετα

SDL Trados Studio 2021. Εργαλείο. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <https://www.trados.com/products/trados-studio/freelance/>.

⁵ Το Sketch Engine είναι πλατφόρμα διαχείρισης σωμάτων κειμένων. Περιέχει έτοιμες για χρήση διαδικασίες (pipelines) ανάλυσης κειμένου με σκοπό της εκτέλεση αναζητήσεων βάσει σύνθετων και γλωσσολογικά στηριζόμενων κριτηρίων (Thomas: 2016). Sketch Engine. Ιστότοπος. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο: <https://auth.sketchengine.eu/#login>.

την έννοια *nation* (έθνος) τη συσχετίζει μόνο με τους Λευκούς.

Για τον όρο *police*, εκείνο που κάνει εντύπωση είναι ότι οι τρεις χαρακτηρισμοί του είναι *political*, *secret* και *local*. Θεωρεί, δηλαδή, ότι η αστυνομία ενεργεί ως όργανο όχι της τάξης, ούτε καν της κυβέρνησης αλλά ως μπράβος του Συστήματος. Η μετάφραση στα Ελληνικά ακολουθεί την αγγλική έκδοση χωρίς αλλοιώσεις στην ένταση του μεταφράσματος.

Τέλος, για τον όρο *System* (Σύστημα), οι λέξεις που συνάπτονται μαζί του κυρίως είναι *Blacks*, *population*, *Organization*, *root*, *criminal*. Και στις δύο εκδόσεις βλέπουμε να οριοθετείται από τον συγγραφέα αυτό που θεωρεί ο συγγραφέας/αφηγητής ως πολιτικό σύστημα πολιτικό: μια περιχαρακωμένη οργάνωση με βαθιές ρίζες που επηρεάζει, ευνοεί ένα υποσύνολο του πληθυσμού, ενώ λειτουργεί τιμωρητικά για ένα άλλο. Είναι χαρακτηριστική η φράση όπου βρίσκουμε τις λέξεις *system* και *criminal* μαζί: «*We ignored the really important issues in our national life and gave free rein to a **criminal System** to conduct the affairs of our nation as it saw fit, so long as it kept us moderately well-supplied with bread and circuses.*»⁶

Η ελληνική έκδοση/μετάφραση χαρακτηρίζεται από αποκλίσεις, όπως για παράδειγμα:

- α) χρήση των πεζών – κεφαλαίων. Εκτός από την ηθελημένη πεζή γραφή της λέξης *μαύρος*, έχουμε παραδείγματα όπου το ελληνικό κείμενο είναι όλο σε κεφαλαία, π.χ. «*ΔΙΑΛΥΘΗΚΕ ΦΑΣΙΣΤΙΚΗ-ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΩΣΙΑ, ΚΑΤΑΣΧΕΘΗΚΑΝ ΠΑΡΑΝΟΜΑ ΟΠΛΑ*»,
- β) υπάρχει πλαγιογραφία στα Ελληνικά, ενώ δεν υπάρχει στο κείμενο πηγή, π.χ. «*Και αυτός εδώ είναι **ρατσιστής***», ενώ
- γ) σε άλλες περιπτώσεις λέξεις έχουν παραλειφθεί, π.χ. το ελληνικό κείμενο λέει «*η κατάσταση έγινε τόσο ενοχλητική*» ενώ στο αγγλικό υπάρχει συνοδευτικά και η λέξη *unwielding*.

Σε αρκετά σημεία υπάρχει έλλειψη τυπογραφικών σημείων, κυρίως εισαγωγικών, που επιβάλλει στον αναγνώστη μια συγκεκριμένη οπτική, ρυθμό ανάγνωσης και διαστρεβλώνει ποιο σημείο είναι ευθύς και ποιο πλάγιος λόγος. Επίσης, δεν έχει διατηρηθεί η παραγραφοποίηση του κειμένου πηγής.

⁶ «Αγνοήσαμε τα πραγματικά σημαντικά θέματα της εθνικής ζωής μας και δώσαμε ελεύθερα τα ηνία σε ένα εγκληματικό Σύστημα να διευθύνει τις υποθέσεις του έθνους μας όπως το βόλευε, για όσο μας προμήθευαν καλά άρτο και θέαμα.»

Επιπλέον, υπάρχουν πολλαπλές κυριολεκτικές μεταφράσεις όπως, για παράδειγμα, η λέξη *technically* έχει μεταφραστεί ως *τεχνικά*, ή η φράση *in various state of undress* ως *άντυτοι*. Παρατηρούμε επίσης τη μεταφορά αξιολογικών δηλώσεων με τη μορφή ουσιαστικό – ουσιαστικό.

Η μεγαλύτερη απόκλιση ανάμεσα στις δύο εκδόσεις, η οποία καταδεικνύει και τη χειραγώγηση της ελληνικής έκδοσης, είναι το γεγονός ότι η τελευταία δεν περιλαμβάνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο. Το κεφάλαιο 28 όπου περιγράφεται με λεπτομέρεια η αποστολή αυτοκτονίας που έχει αποδεχτεί ο Τέρνερ, δηλαδή να πέσει με αεροπλάνο γεμάτο πυρηνικά στο Πεντάγωνο, δεν υπάρχει. Επίσης, λείπει από το κεφάλαιο 18 η περιγραφή σεξουαλικού περιεχομένου. Περαιτέρω, οι όποιες αναφορές σε βομβιστικές ενέργειες έχουν αλλοιωθεί, π.χ. η έκδοση στα Αγγλικά αναφέρει *I have just finished conducting a crash course in the technology of sabotage for eight selected activists here, and I do mean "crash"*, ενώ η έκδοση στα Ελληνικά λέει *Μόλις τελείωσα την διεξαγωγή εντατικών μαθημάτων πάνω στην τεχνολογία του σαμποτάζ σε οκτώ επίλεκτα ενεργά μέλη και ήταν πράγματι εξουθενωτικό*.

5 Συμπέρασμα

Η μελέτη της μετάφρασης των Ημερολογίων τόνισε τις διαφορές στην ένταση ανάμεσα στο πρωτότυπο και το μετάφρασμα. Η τάση αυτή της διαφοροποίησης της έντασης δεν παρατηρείται στα Ελληνικά αποκλειστικά σε κείμενα όπως τα «Ημερολόγια» αλλά και σε κείμενα που ανήκουν σε άλλους θεματικούς τομείς (Λουπάκη 2005, 2007, 2008) και δεν αποτελεί ίδιον μόνο του γλωσσικού ζεύγους Αγγλικά – Ελληνικά (Schäffner & Adab 1995, Dollerup 1996, 1998, Goffin 1997, 2000, Koskinen 2008, κ.λπ.). Αυτό οδηγεί στη διατύπωση της άποψης ότι πρόκειται τελικά για νόρμα που ορίζει και τη μετάφραση αυτού του είδους κειμένου, δηλαδή του πολιτικού αφηγήματος.

Οι προαναφερθείσες παρατηρήσεις σχετικά με τις πραγματολογικές επιλογές του άγνωστου μεταφραστή συνάδουν με την άποψη του Lefevere (1992) ότι η ένταση της ιδεολογικής φόρτισης ενός κειμένου δεν μεταφέρεται από τις μεταφραστικές ισοτιμίες, δηλαδή τη γλώσσα καθαυτή, αλλά από τις επιλογές του/της μεταφραστή/τριας σε σχέση με τη σύνταξη, τις λεπτομέρειες της ορθογραφίας, αλλά, κυρίως, τις παραλείψεις στις οποίες θα προβεί για ιδεολογικούς λόγους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Baker, WE (2000). Modernization, Cultural Change, and the Persistence of Traditional Values. *American Sociological Review*, 65(1), pp. 19–51.
- Berger, J.M. (2016). The Turner Legacy: The Storied Origins and Enduring Impact of White Nationalism’s Deadly Bible. *Terrorism and Counter-Terrorism Studies*, 7(8).
- Δεμερτζής, Ν. (1996). *Ο Λόγος του Εθνικισμού. Αμφίσημο σημασιολογικό πεδίο και σύγχρονες τάσεις*, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Κομοτηνή.
- Dollerup, C. (1996). Language Work at the European Union. Στο: R.M. Gaddis (ed). *Translation Horizons Beyond the Boundaries of Translation Spectrum*. Binghamton: New York State University, pp. 297–314.
- Dollerup, C. (1998). Linguistic Transfers in the Modern World. Στο: *Πρακτικά συνεδρίου First International Conference on Translation and Interpreting* (Κεντρική Ομιλία). Vigo (Ισπανία), pp.17–27.
- Grice, H. P. (1975). Logic and Conversation. Στο: P. Cole & J. Morgan (eds). *Syntax and Semantics*, vol. 3. New York: Academic Press.
- Goffin, R. (1997). L’Eurolecte: le langage d’une Europe communautaire en devenir. *Terminologie et Traduction*, pp. 63–74.
- Goffin, R. (2000). L’eurolecte: le langage (spécifique) de la construction européenne et ses traductions. Στο: *Actes du Colloque international. La Traduction: diversité linguistique et pratiques courantes*. Tunis: Série Linguistique no 11, pp.189–197.
- Hainsworth, P. (2008). *The Extreme Right in Western Europe*. London and New York: Routledge.
- Koskinen, K. (2008). *Translating Institutions. An Ethnographic Study of EU Translation*.
- Λουπάκη, Ε. (2005). *Η διαφοροποίηση μεταξύ πρωτοτύπου και μεταφράσματος: η περίπτωση των κοινοτικών κειμένων*. Διδακτορική Διατριβή. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Loupaki, E. (2007). Particularités et difficultés dans le transfert des textes communautaires. Στο: Πρακτικά του διεθνούς συνεδρίου “*Théorie et pratique de la formation en langues étrangères appliquées*”, Ankara : Siyasal Kitabevi, pp.183–194.
- Loupaki, E. (2008). Shifts of Involvement in Translation: The case of European Parliament proceedings. Στο: M. Muñoz-Calvo, C. Buesa-Gómez, Á. Ruiz-Moneva (eds.) *New Trends in Translation and Cultural Identity*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, pp.105–116.
- Kuper, A. (1988). Alternative Histories of British Social Anthropology. *Social Anthropology*, 13(1), pp. 47 – 64
- Kuper, A. (1989). Radcliffe-Brown and Rivers: A correspondence. *Canberra Anthropology*, 1(1), pp. 49–81.

Lefevere, A. (1992). *Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame*. London & New York: Routledge.

ΜακΝτόνταλντ, Α., (2002). *Τα ημερολόγια Τέρνερ*. Εκδόσεις Λόγχη. Μετάφραση: Άγνωστος. Διαθέσιμο και στο διαδίκτυο [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <https://tinyurl.com/4k4wajds>

Mudde (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge University Press.

Pierce, W. L. (1978). *The Turner Diaries*. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <https://archive.org/details/the-turner-diaries-andrew-mac-donald-william-pierce>

Schäffner, C. and Adab, B. (1995). Translation as Intercultural Communication – Contact as Conflict. Στο: M. Snell-Hornby, Z. Jettmarova, K. Kaindl (eds.). *Translation as Intercultural Communication*. Amsterdam & Philadelphia: Benjamins, pp. 325–337.

Thomas, J. (2016). *Discovering English with Sketch Engine: a corpus-based approach to language exploration. Workbook and glossary*. Versatile Books Editions. ISBN 9788026095798.

Βαλεντίνη Καλφαδοπούλου

Υποψήφια Διδάκτωρ

Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας Ιονίου Πανεπιστημίου

Ηλ-ταχ.: info@leximania.gr